

Аналіз уласных імён старажытнаўрэйскага паходжання як складаючай беларускага іменаслову

Т. А. КАРНІЕЎСКАЯ

Імёны старажытнаўрэйскага паходжання з'яўляюцца неад'емнай часткай славянскага іменаслову, як і многіх еўрапейскіх антрапонімных сістэм, якія заснаваны на хрысціянскай традыцыі.

У дадзеным артыкуле робіцца спроба даць не толькі структуральна-семантычны аналіз старажытнаўрэйскіх імён, але і разгледзець дадзеную групу з пункту погляду статыстыкі (гістарычны і геаграфічны аспект), фанетычных змен, культуралагічных адносін (матывацыя з'яўлення, адлюстраванне светапогляду, існаванне онімаў у свядомасці як пэўных сімвалаў і г. д.). Онімы старажытнаўрэйскага паходжання маюць даволі доўгую традыцыю існавання не толькі ў якасці ўласных імён, але і як спецыфічных соцыякультурных сімвалаў, якія выклікаюць шмат культуралагічных асацыяцый, якія будуць разгледжаны ніжэй.

Онімы старажытнаўрэйскага паходжання маюць ва ўсходнеславянскім рэгіёне разнастайныя варыянты існавання і валодаюць даволі вялікай распаўсюджанасцю і складанасцю тлумачэння этымалогіі. Такое становішча склалася дзякуючы старажытнасці ўзнікнення і трывалай сувязі з рэлігійнай традыцыяй. Таму мы павінны адразу вызначыць некаторыя ўмовы разгляду онімаў у нашым даследаванні:

1. Фактычны матэрыял абмяжоўваецца прасторавымі і часавымі рамкамі (імёны, ужытыя ў гомельскім іменаслове за перыяд з 1951 па 2000 гады).

2. Каб пазбегнуць цяжкасцей і розначытанняў, аўтар артыкула зыходзіць з формы ўтваральнай асновы антрапоніма, а не самага імя ў сучасным выглядзе.

3. Склад імён-словазлучэнняў падрабязна не разглядаецца (гэтая мэта патрабуе асобнага лінгвістычнага і культуралагічнага даследавання).

4. Тэрмін “форма імя” ў дадзеным артыкуле ўяўляе сабой змяшэнне марфалагічных, семантычных і сінтаксічных пазіцый. Гэта абумоўлена перш за ўсё комплекснасцю і асобным становішчам імён ў лексіцы нашай (і любой іншай) мовы.

5. Беларускія адпаведнікі прыводзяцца згодна са “Слоўнікам-даведнікам асабовых імён” А.А. Станкевіч і Н.І. Фраловай [8].

Сярод мужчынскіх онімаў, якія пайшлі ад назоўнікаў, адзначым наступныя.

Адам рус. і зах. [ʹādām чалавек; часта тлумачыцца як чырвоны, паколькі, згодна з легендай, бог зляпіў першага чалавека, Адама, з чырвонай гліны] [7, с. 419].

Маісей [ст.-яўр. Mōysēs < егіп. moseh дзіця, сын] [7, с. 496; 8, с. 175].

Фадзей рус. [taddē ухвала] [7, с. 530]. Ёсць меркаванне, што гэта перадача грэчаскага імя Theodōros [6, с. 213], але яно выклікае недавер, таму што ні этымологія імя, ні фанетычныя працэсы не адпавядаюць норме.

Якаў рус. [yaʹāqōb; *параўн.* ʹāqēb пятка; згодна з біблейскай легендай, Якаў, блінец, які нарадзіўся другім, схпіў свайго першароднага брата Ісава за пятку, каб ад яго не адстаць] [7, с. 545].

Паходжаннем ад прыметніка вызначаецца онім **Давыд**.

Давыд [Давид] рус. [dāwīd лю'бы] [7, с. 453].

Аснову-дзеяслоў мае старажытнаўрэйскае імя **Ісак**.

Ісак рус. [yishāq засмяецца, засмяўся (традыцыйна звязваецца з жонкай біблейскага патрыярха Аўраама Сарай, якая засмялася, пачуўшы прадказанне, што ў яе ў сталым узросце народзіцца сын)] [7, с. 475].

Асаблівасцю мужчынскага іменаслову старажытнайўрэйскага паходжання з'яўляецца вялікая колькасць імён, якія пайшлі ад словазлучэнняў Сярод іх адзначым наступныя:

Абрам рус. в-т бібл. імя Аўраам [ʼab-gāhām бацька мноства (народаў); імя біблейскага патрыярха, ад якога, згодна з легендай, пайшлі людзі, што засялілі Палесціну] [7, с. 416]. Ёсць меркаванне, што імя пайшло ад старажытнайўрэйскага выразу ʼabgām узвышаны бацька [6, с. 36].

Акім рус. разм. ад імя Іаакім.

Іаакім рус. [uehō-yāqīm бог паставіў, бог зацвердзіў] [7, с. 473].

Веньямін рус. [binyāmīn сын правай рукі, магчыма, любімай жонкі] [7, с. 440 – 441].

Данііл, Даніла рус. [dānī-ʼēl традыцыйна ўспрымаецца як бог мой суддзя, хаця аснова dān не зусім зразумелая] [7, с. 454]. Варыянт **Даніла** з'яўляецца размоўным.

Елізар рус. [ʼel-ʼāzār бог дапамог] [7, с. 468].

Захар рус. [zəxaruā бог успомніў] [7, с. 468].

Іаан рус. царк. гл. Іван [7, с. 472]. Гэта т. зв. кананічная форма, зафіксаваная ў святцах. Менавіта гэты варыянт з'яўляецца асновай для астатніх онімаў, што бяруць паходжанне з імя Іаан.

Іван рус. [yōhānān бог мілуе] [7, с. 470].

Ілья рус. [ʼeliyāhū бог мой Яхве (Іегова)] [7, с. 473].

Іосіф рус. [yōsēf ён (бог) прымножыць, ён (бог) прыбавіць] [7, с. 474].

Мацвей рус. [mattityāhu дар Яхве (бога)] [7, с. 494].

Міхаіл рус. [mī-kā-ʼēl хто як бог] [7, с. 496]. Некаторыя даследчыкі лічаць такое тлумачэнне праблематычным, бо гэта “процідзейнічае агульнапрынятай забароне на параўнанне з богам” [3, с. 210].

Назар рус. [nāzar ён прысвяціў] [7, с. 497].

Рафаіл рус. [rēphā-ʼēl бог вылечыў] [7, с. 510].

Сямён рус. [з грэч. Συμεὼν са ст.-яўр. šimʼōn (бог), які чуе] [7, с. 517]. У.А. Івашка ўлакладняе, што “некаторыя даследчыкі бачаць у старажытнайўрэйскім šimʼōn запазычанне з вавілонскага šamaḥīnu..., але аб доказнасці гэтых этымалогій казаць яшчэ рана” [3, с. 213].

Да імён-скарачэнняў адносіцца імя **Дан**. Наконт паходжання імя існуюць два варыянты:

1) балг. скар. да **Данаіл (Данііл)** і інш.;

2) англ. скар. да **Даніэл** [7, с. 454].

Як можна заўважыць, нягледзячы на мову існавання варыянта, форма **Дан** паходзіць ад імя **Данііл** (кананічная форма).

Онiмы-варыянты прадстаўлены наступнымі прыкладамі:

Даніэль фр. в-т імя **Даніла** [7, с. 454].

Ян слав. [з грэч. Ιαννῆς скар да Ιωαννῆς]; **параўн.** Іван [7, с. 545].

Да жаночых онімаў, якія ў сваёй аснове маюць назоўнік, адносяцца наступныя.

Ада рус. [ʼādā упрыгожанне] [7, с. 547]. Ёсць меркаванне, што паходжанне дадзенага імя звязана са значэннем тая, якая радуецца [9, с. 85].

Ганна рус. [hannā ад кораня h-n-n міласць] [7, с. 550]. Некаторыя даследчыкі выводзяць паходжанне імя ад ст.-яўр. hēn – грацыя, мілавіднасць [6, с. 51].

Ева рус. бібл. [1] hawwā жыццё, жыццёвая; згодна з легендай, імя першай жанчыны] [7, с. 565]. Цікава, што М.А. Пятроўскі лічыць, што разглядаемы онім паходзіць са ст.-яўр. слова haḳḳā жывая, што надае імя іншае адценне значэння [6, с. 100]. Ёсць таксама меркаванне, што гэтае імя – скарочаны варыянт оніма **Евангеліна** [9, с. 86]. Імя **Евангеліна** ў сваю чаргу з'яўляецца жаночым варыянтам мужчынскага оніма **Евангел** [з грэч. добры веснік]. [7, с. 461, 565]. Апошняе меркаванне выклікае недавер, таму што старажытнайўрэйскае паходжанне імя лічыцца больш абгрунтаваным у лінгвістычным і культуралагічным сэнсе (Ева як прарадзіцелька чалавечага жыцця на Зямлі згодна з рэлігійнымі тлумачэннямі). Хаця не трэба забываць і пра тое, што ў перыяд існавання старажытных цывілізацый слова магло мець некалькі сакральных значэнняў у культуры розных народаў. Таму адно і тое ж імя магло мець розныя тлумачэнні пры запазычванні рэлігійных традыцый ў іншых народаў.

Лія рус. [līʼā традыц. перакладаецца цёлка, антылопа] [7, с. 579].

Сусанна (фр. в-т *Сюзанна*) рус. [šõšannā вадзяная (белая) лілея; паколькі па-нямецку белая лілея называецца Wasserrose (вадзяная ружа), лічыцца эквівалентам імя Роза] [7, с. 600].

Тамара рус. [tāmār (фінікавая) пальма] [7, с. 601]. У гомельскім іменаслове спарадычна сустракаецца варыянт **Тамрыко**, які належыць жанчынам з грузінскіх сем'яў.

Ад прыметнікаў старажытнаўрэйскай мовы пайшлі наступныя жаночыя онімы:

Марыя рус. са ст.-яўр. Марыям (Марыямна) [7, с. 583].

Марыямна рус. [са ст.-яўр. m-г-у-m, магчыма, любімая, жаданая; гэтакі слова, напісанае ў семіцкіх тэкстах пры дапамозе адных зычных было прачытана ў VII в. н. э. у біблейскіх тэкстах як Мір'ям, а ў евангельскіх – як Марыям (Мар'ям) і Марыя] [7, с. 582].

Сара рус. бібл. [šārā вышэйшая, знатная] [7, с. 597].

Асобную групу жаночых онімаў складаюць варыянты, вытворныя ад мужчынскіх адпаведнікаў. Такі спосаб утварэння з'яўляецца даволі значымай крыніцай папаўнення жаночага іменаслова.

Габрыэла зап. ж. да Габрыэль (Гаўрыла) [7, с. 558].

Гаўрыла рус. [gabɫ'el ад асноў са значэннем моцны муж + бог, фр. Gabriel Габрыэль (Габрыэль)] [7, с. 447].

Даніэла зах. Daniel(1)а ж. да Даніэль (Даніла) [7, с. 562].

Іаанна слав. ж. да Іаан [7, с. 571].

Сімона фр. Simone, Simonne ж. да Сімон [7, с. 598].

Сімон рус. [з грэч. Simōnos са ст.-яўр. šim'ōn (бог) які чуе] [7, с. 520].

Некаторыя жаночыя онімы маюць у сваёй аснове словазлучэнні. Адзначым, што колькасць такіх жаночых онімаў значна ўступае колькасці адпаведных мужчынскіх онімаў.

Джэсіка англ. Jessica [са ст.-яўр. israh бог назірае] [7, с. 563].

Лізавета рус. [ʼel-ī-šēba бог мой – клятва] [7, с. 567].

Мар'яна [*Марианна, Марьяна*] зах. Marianna [складанне імён Марыя + Ганна] [7, с. 582]. У гомельскім іменаслове ўжываецца пераважна варыянт [*Марианна*], хаця спарадычна сустракаецца варыянт [*Марьяна*], які класіфікуецца як размоўны, народная форма. У беларускай мове абодва варыянты перадаюцца онімам **Мар'яна** [8, с. 78].

Элеанора зах. з іт. Eleonora [магчыма з грэч. eleos спачуванне, міласэрнасць альбо са ст.-яўр. 'el-ōr бог мой святло] [8, с. 611].

Існуе асобная група онімаў, якія з'яўляюцца скарачэннямі кананічных онімаў.

Ася скарачаная форма імя Ганна [7, с. 552].

Эла [*Элла*] зах. Ella скар. да Ізабела, Элеанора [7, с. 612].

Эліна [*Эллина, Эллин*] традыцыйна лічыцца заходнееўрапейскім варыянтам старажытнагрэчаскага імя *Элена* (*Алена, Елена*), але ёсць меркаванне, што гэта фр. Eliane ж. да Элі < фр. Elie Ілья [8, с. 195].

Адной са значных крыніц папаўнення жаночага іменаслова з'яўляецца распрацоўка сістэмы варыянтаў аднаго оніма. Звычайна з'яўленне такіх онімаў абумоўлена бытаваннем імён у розных мовах. Асаблівасці і шляхі з'яўлення варыянтаў – тэма асобнага даследавання, таму ў дадзенай публікацыі гэтакі пытанне не разглядаецца.

Анета балг. [з фр. Annette Ганна] [7, с. 550].

Ванда па адной з версій, балг. в-т імя Івана [7, с. 575].

Жанна рус. з фр. Jeanne ж. да Жан (гл. Іаанна) [7, с. 568].

Жанета фр. Jeannette ласк. да Жанна [7, с. 568].

Ізабела зах. [з ісп. Isabel Ісабель, в-т імя Элізабет, гл. Лізавета] [7, с. 570].

Леанора іт. Leonora усеч. ад Eleonora < грэч. eleos міласэрнасць, спачуванне < ст.-яўр. 'el-ōr бог мой святло [8, с. 190].

Марыэта зах. Marietta, Mariette ласк. да Марыя [7, с. 582].

Хана балг. в-т імя Ганна [7, с. 608].

Эвэліна зах. ласк. да Эва гл. Ева [7, с. 611] альбо фр. Eveline ласк. да Эва [8, с. 195].

Яна слав. Јана ж. да Ян [7, с. 615].

Яніна польск. Janina ласк. да Яна. [7, с. 615].

Заўважана, што большасць навуковых этымалагічных навуковых дадзеных не супадае з традыцыйным тлумачэннем імён у царкоўных календарых. Гэта адбываецца, магчыма, таму, што царква абапіраецца ў першую чаргу на дагматычныя прынцыпы веры, дзе галоўнае – не этымалогія, а адпаведнасць імя хрысціянскім традыцыям. Навука ж у першую чаргу цікавіцца літаральным і па магчымасці дакладным перакладам і сувязямі атрыманых дадзеных з больш шырокімі культуралагічнымі традыцыямі ўсходніх народаў, адкуль і пайшлі разглядаемыя імёны.

Бясспрэчна, што большасць антрапонімаў так ці інакш звязана з рэлігійным зместам. Гэта т. зв. тэафорныя імёны. Паводле структуры гэта альбо сказы “з дзейнікам-тэрмінам са значэннем ‘бог’ – il, el, l, io: *Іаан* – ‘бог мілуе’, *Рафаіл* – ‘вылечыў бог’, *Ізмаіл* – ‘чуе бог’, *Данііл* – ‘бог мой суддзя’, *Ілья* – ‘бог мой Яхве’ і інш.” [11, с. 32]. Гэта маглі быць “параўнанні: *Міхаіл* – ‘хто як бог’, ці азначальныя спалучэнні: *Гаўрыіл* – ‘муж божы’, *Матвей* < *Матфей* < *Матетіо* ‘дар божы’. У евангельскай усечанай форме *Матвей* грэч. літара θ – другаснае збліжэнне з θεός” [11, с. 33]. “У большасці яўрэйскіх імён раскрываецца біблейская мараль – быць падобным ва ўсім на Бога Яхве, быць паслухмяным Яму, быць дараваным Ім, быць роўным Яму” [15, с. 100].

Так як разглядаемыя імёны былі запазычаны ад народаў з іншай фанетычнай сістэмай, то яны прайшлі шлях адаптацыі і сталі адпавядаць прынцыпам нашага беларускага вымаўлення. Ніжэй мы коратка разгледзім важнейшыя з іх, але толькі тыя, што замацаваліся ў якасці афіцыйнага варыянту ў беларускай мове.

Да фанетычных змен адносяцца перш за ўсё спрашчэнні груп галосных ў пачатку (*Іоакім* – *Акім*, *Іоанн* – *Іван*, *Іаков* – *Якаў*) і ў сярэдзіне слова (*Даніил* – *Даніла*, *Симеон* – *Сямён*), спрашчэнне падвойных галосных (*Авраам* – *Абрам*, *Исаакий* – *Ісак*) і зычных (*Сарра* – *Сара*), адпазенне пачатковага ненацісканога ётавага галоснага (*Елизавета* – *Лізавета*), з’яўленне прыстаўнога галоснага ў пачатку слова (*Анна* – *Ганна*).

Да марфалагічных змен адносяцца адпазенне канцавых складоў *-ий* (*Исаакий* – *Ісак*, *Назарий* – *Назар*) і *-ия* (*Захария* – *Захар*). Вылучаецца таксама група імён, дзе пасля канцавога *л*, перад якім адбылося спрашчэнне груп галосных, з’яўляецца *а* (*Гаўрыіл* – *Гаўрыла*, *Данііл* – *Даніла*) [13, с. 9 – 11].

Варыянт *Даніла* з’яўляецца ў народным вымаўленні і ў такім выглядзе ўваходзіць у літаратурную мову. Варыянт *Данііл*, як і *Гаўрыіл*, “атрымаў кадыфікацыю ў пазнейшых царкоўных крыніцах (у параўнанні з ранейшымі *Даніл*, *Гаўрыл*)” [10, с. 86].

Імя *Марыя* прайшло пры запазычанні даволі складаны шлях. Форма *Мірыям* (*Мириам*) спачатку страціла фінальны зычны, затым адбылася перагаласоўка і змяшчэнне націску. Гэтыя працэсы адбываліся яшчэ на глебе грэчаскай мовы. На славянскай глебе “канчатак прыняў форму *-ія* (*-ыя* ў беларускай мове пры зацвярдзенні *р*), а ў народным вымаўленні *-[йя]* > *[йа]*: *Мар’я*” [5, с. 89]. Святцавыя імёны *Елисаветъ* і *Тамаръ* “ва ўсходнеславянскім ужыванні атрымалі формы *Елизавета* і *Тамара*” (у беларускай мове адбылося адпазенне ініцыяльнага *Е* ў імені *Лізавета*) [5, с. 70].

Многія разгледжаныя вышэй онімы з’яўляюцца важнай і даволі значнай часткай беларускага (усходнеславянскага) антрапанімікону. Для прыкладу можна прывесці наступныя статыстычныя дадзеныя з даследавання гомельскага іменаслову другой паловы ХХ стагоддзя (дадзеныя выбаркавага статыстычнага аналізу).

Імя *Іван*, пачынаючы з сярэдзіны 80-х гадоў, вяртае сабе страчаную папулярнасць, хаця і не такую выразную, як у папярэднія эпохі. Узрасла і папулярнасць вытворнага імя *Ян*. У канцы ХХ стагоддзя выходзіць з небыцця онім *Данііл* (*Даніла*) і адразу займае хоць і не самае высокае месца ў рэйтыngu папулярнасці, але і не самае нізкае. Імёны *Ілья*, *Сямён* характарызуецца адноснай устойлівасцю ўжывання. Аднак трэба адзначыць, што першы онім у апошнія гады набывае крыху большую папулярнасць. Онім *Якаў* пасля 70-га года амаль не адзначаўся ў гомельскім іменаслове, але ў 90-х гадах зноў з’яўляецца, хаця і ў вельмі абмежаванай колькасці. Амаль такое ж становішча склалася і з ужываннем імя *Іосіф*. Такія онімы, як *Абрам*, *Адам*, *Давыд*, *Ісак*, *Маісей*, ужываліся (хаця і даволі рэдка) у 50 – 60-х гадах ХХ стагоддзя ў яўрэйскіх сем’ях (за выключэннем хіба толькі оніма *Адам*). Онімы-варыянты тыпу *Дан*, *Даніэль* з’яўляюцца адметнасцю антрапанімікону апошняга часу і, падобна анала-

гічным жаночым імёнам-варыянтам, сталі вынікамі замежнага культуралагічнага ўплыву. Большасць астатніх онімаў характарызуецца адзінкавым ужываннем у гомельскім іменаслове.

Імя *Ганна* заўсёды было даволі папулярным у нашым рэгіёне, а ў 90-х гадах яно нават увайшло ў дзесятку самых папулярных і заняло там трэцяе месца. Расце папулярнасць і оніма *Марыя*. Узрастае і ступень ўжывання імя *Яна*. Гэты варыянт кананічнага оніма *Іаанна* адрозніваецца лёгкасцю вымаўлення і прыгажосцю гучання, якое да таго ж мае выразны славянскі культурны каларыт. Такое імя, як *Лізавета*, таксама ў апошні час вяртаецца з небыцця і займае месца ў сярэдзіне рэйтынгавага спісу. Онім *Тамара* вызначаецца стабільным ужываннем на працягу ўсяго разглядаемага перыяду. Такія імёны, як *Ада, Ася, Ева, Лія, Сара*, сустракаюцца альбо спарадычна, альбо маюць вельмі малую ступень ужывальнасці. Імёны-варыянты *Габрыэла, Даніэла, Джэсіка, Ізабела, Леанора, Сімона, Сюзанна* з'яўляюцца ў канцы 80-х гадоў. Асабліва бурны росквіт з'яўлення падобных варыянтаў прыходзіцца на 90-я гады і часцей за ўсё звязваецца з культуралагічным уплывам і інтэрнацыяналізацыяй іменаслова.

Для паказу палажэння разглядаемых імён на Беларусі выкарыстаем дадзеныя Г.М. Мезенка па гораду Віцебску за перыяд з 1945 па 1980 гады.

Сярод мужчынскіх самымі частотнымі былі імёны *Іван, Міхаіл, Сямён* [4, с. 50]. Сярод жаночых антрапонімаў адзінкі *Лізавета, Жанна, Марыя, Тамара* ўваходзілі ў групу частых, а да ліку больш рэдкіх онімаў адносіліся *Ганна, Ванда, Данела, Ева, Ізабела, Марыя, Рахіль, Рэвэка, Сара, Хая, Цыля, Эвяліна, Элеанора, Эла, Эсфір, Яніна* (як можна заўважыць, у дадзеным выкладзе мы дазволілі сабе пашырыць спіс за кошт іншых старажытнаўрэйскіх імён. Зрабілі мы гэта на той падставе, што наша гомельскае даследаванне абмяжоўваецца рамкамі выбаркавага даследавання, і мы дапускаем, што больш глыбокае даследаванне дазволіць выявіць падобныя адзінкі і ў нашым іменаслове).

Згодна з дадзенымі А.К. Усціновіч, на працягу XIV – XVIII стагоддзяў на Гродзеншчыне і Брэстчыне такія імёны старажытнаўрэйскага паходжання, як *Ян, Іван, Ганна* былі сярод найбольш пашыраных [13, с. 168].

Што ж датычыцца культуралагічнага значэння разглядаемых імён, то яно выражаецца ў наступным.

Онім *Іван* з'яўляецца ў шэрагу выпадкаў “як бы абагульняючым... для рускіх людзей” [1, с. 118]. У беларускім фальклоры часцей сустракаюцца імёны *Янка і Мікола*.

Вядомы даследчык беларускай міфалогіі Т.І. Шамякіна сцвярджае, што імя *Ганна* “на думку П. Фларэнскага, выключна моцна спалучана са стыхійна-містычнымі зэнергіямі прыроды. Высновы даследчыка надзвычай стасуюцца з тым фактам, што імя любяць беларускія пісьменнікі, якія глыбіню яго ўгадалі, безумоўна, інстынктыўна” [14, с. 194].

Цікава разглядаецца беларускі аспект існавання імя *Міхаіл*: “Міхась – асацыяцыі з мядзведзем: рахманасць, павольнасць рухаў, на першы погляд флегматызм. Але ўнутрана – агністы. Такім чынам: несупадзенне ўнутранага і знешняга. Выключна папулярнае ў беларускай літаратуры імя” [14, с. 194].

Далей разглядаецца і семантычна-фанетычны падыход да расшыфроўкі імя (разам з інтуітыўным, сімвалічным і іншымі ён заваёўвае сёння ўсё большую папулярнасць). Згодна з такім падыходам (крыніца: Велічко Ф. “Что в имени тебе моём...” // На грани невозможно. 1995. № 6), папулярнае беларускае імя *Янка* трактуецца так:

Я – пачуццё ўласнай годнасці;

Н – знак адмаўлення, востры крытычны розум, працавітасць;

К – сіла духу, праніклінасць у сутнасць рэчаў;

А – сімвал пачатку, жаданне пошуку, пастаяннай творчасці [14, с. 195].

“У творах беларускіх пісьменнікаў героі носяць, як правіла, выключна нацыянальныя, вельмі ласкавыя беларускае імёны: Алесь, Сымон, Данілка, Міхал, Якуб, Кастусь, Ядвіся, Параска, Гануля, Алесь” [14, с. 193]. Як можна заўважыць, палова азначаных імён выяўляюць старажытнаўрэйскае паходжанне: *Гануля, Сымон, Данілка, Міхал, Якуб*.

І сапраўды, кожнаму, хто цікавіцца беларускай літаратурай, вядомы, напрыклад, Ганна Чарнушка з “Палескай хронікі” Івана Мележа, Сымон-музыка з аднайменна паэмы Якуба Коласа, яго ж Міхал і Ганна з “Новай зямлі”.

Сярод носьбітаў адаптаваных у нашым асяроддзі і стаўшых ужо тыпова беларускімі па ўспрыняццю старажытнаўрэйскіх імён асветнікі Сымон Будны, Сімяон Полацкі, святар, выдавец, даследчык беларускай літаратуры і гісторыі Адам Станкевіч. Асаблівы след пакінулі такія онімы ў найменнях славурых дзеячоў культуры і навукі, утвараючы пры гэтым вялікую колькасць варыянтаў, якія вызначаюцца тыпова беларускай мілагучнасцю. Сярод такіх носьбітаў нацыянальнай свядомасці пісьменнікі і паэты Янка Купала, Якуб Колас, Ян Чачот, Адам Гурыновіч, Язэп Драздовіч, Янка Брыль, Гальяш Леўчык, Янка Маўр, Іван Мележ, Іван Шамякін, Іван Сяркоў, Іван Навуменка, Іван Пташнікаў, Міхась Лынькоў, Ганна Новік, Іван Чыгрынаў, Адам Міцкевіч... Робяць знакамітымі свае імёны і навукоўцы: даследчыкі роднай мовы і літаратуры Іван Лепешаў, Адам Мальдзіс, Міхась Мушыньскі, Тамара Чабан, Міхась Лазарук, Міхась Ларчанка, знакаміты перакладчык Язэп Семяжон і многія іншыя.

Імёны старажытнаўрэйскага паходжання, адаптаваўшыся за доўгі час існавання ў нашай мове, атрымалі нацыянальны каларыт і ў якасці спецыфічных сімвалаў ствараюць асобны пласт беларускай культуры.

Abstract. The author considers the structure of names of the Jewish origin, their phonetic adaptation, makes an attempt to show the importance of these names as a cultural symbol in the Belarusian tradition.

Літаратура

1. Горбаневский, М.В. В мире имён и названий [Текст] / М.В. Горбаневский. – М.: Знание, 1987. – 208 с.
2. Зинин, С.И. Введение в русскую антропонию [Текст] / С.И. Зинин. – Ташкент, 1972. – 358 с.
3. Ивашко В.А. Как выбирают имена [Текст] / В.А. Ивашко. – Минск: Вышэйшая школа, 1988. – 239 с.
4. Мезенка, Г.М. Беларуская анамастыка [Тэкст] / Г.М. Мезенка. – Мінск: Вышэйшая школа, 1997. – 119 с.
5. Никонов, В.А. Русская адаптация иноязычных личных имён [Текст] / В.А. Никонов // Ономастика. – М.: Наука, 1969. – с. 54 – 78.
6. Петровский, Н.А. Словарь русских личных имён [Текст] / Н.А. Петровский. – М.: Сов. энциклопедия, 1966. – 284 с.
7. Справочник личных имён народов РСФСР [Текст]. – 4-е изд., стер. / под ред. А.В. Суперанской (отв. ред.), Ю.М. Гусева. – М.: Рус. яз., 1989. – 656 с.
8. Станкевіч, А.А. Слоўнік-даведнік асабовых імён [Тэкст]: навук. выд. / А.А. Станкевіч, Н.І. Фралова. – Гомель: РНВУП “Ратон”, 2001. – 236 с.
9. Суперанская, А.В. Как вас зовут? Где вы живёте? [Текст] / А.В. Суперанская. – М.: Наука, 1964. – 95 с.
10. Суперанская, А.В. К вопросу о кодификации личных имён [Текст] / А.В. Суперанская // Ономастика и грамматика. – М.: Наука, 1981. – с. 74 – 98.
11. Суперанская, А.В. Структура имени собственного. Фонология и морфология [Текст] / А.В. Суперанская. – М.: Наука, 1969. – 257 с.
12. Сулова, А.В. О русских именах [Текст] / А.В. Сулова, А.В. Суперанская. – Л.: Наука, 1978. – 236 с.
13. Усціновіч, А.К. Антрапанімія Гродзеншчыны і Брэстчыны (XIV-XVIII ст.) [Тэкст] / А.К. Усціновіч. – Мінск: Навука і тэхніка, 1975. – 176 с.
14. Шамякіна, Т.І. Міфалогія Беларусі: нарысы [Тэкст] / Т.І. Шамякіна. – Мінск: Маст. літ., 2000. – 400 с.
15. Юрэвіч, У. Слова жывое, роднае, гаваркое... [Тэкст] / У. Юрэвіч. – Мінск: Маст. літ., 1998. – 282 с.